

Seletuskiri Elva Vallavolikogu 04.03.2024 otsuse eelnõu „Palupera, Rannu ja Valguta piirkonna haridusvõrgu ümberkorraldamine” juurde

1. Sissejuhatus

Elva vald (edaspidi vald) on Tartu maakonna lääneservas asuv 732 km² suurune ja 14 660 (01.01.2024 seisuga) elanikuga omavalitsusüksus, mille asustustihedus on ligikaudu 20 elanikku km² kohta. Vald moodustati 2017. aasta sügisel toimunud kohalike omavalitsuste ühinemise tulemusena. Valla haridusvõrk on kujunenud endiste omavalitsuste olemasolevatest haridusasutustest. Alusharidust pakub vallas kuus valla hallatavat lasteasutust, millest kaks on lasteaed-alkkoolid. Täiendavalt on vallal leping kahe eralastehoiuga lapsehoiuteenuse osutamiseks Elva linnas, kus on kõige suurem nõudlus lasteaiakohtade järele. Üldharidust pakub vallas kaheksa kooli, sealhulgas üks erakool.

[Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus](#) sätestab, et linna ja valla ülesandeks on korraldada koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide, gümnaasiumide ja huvikoolide tööd eesmärgiga kindlustada kõigile õppijatele parimad võimalused õppimiseks ja õpioskuste omandamiseks koduvalla õppijasõbralikus keskkonnas. Lasteaedes ja koolides töötavad nõuetekohase kvalifikatsiooniga ja motiveeritud haridustöötajad, toimib kaasaegne ja tõhus õpitaristu.

Eelpool mainitud kohustuste täitmiseks koostas Elva vald 2020. aastal valla haridusvõrgu analüüsi (edaspidi analüüs), mille eesmärgiks oli luua olemasolevate andmete põhjal erinevad haridusasutuste arengustenaariumid, sõnastada nende poolt- ja vastuargumendid ning finantsmõjud. Tulemuste põhjal sooviti leida optimaalne tasakaal hariduse kvaliteedi, kättesaadavuse, hariduskulude tõhususe ja kogukonna vajaduse vahel.

[Haridusvaldkonna arengukavas 2035](#) on riiklikult üheks olulisemaks sihiks seatud kvaliteetset haridust pakkuva, kaasava ja kestliku õppeasutuste võrgu ja taristu kujundamine selliseks, et haridus oleks kättesaadav eri sihtrühmadele ja õpikeskkond toetaks nüüdisaegset õpikäsitust. Haridusvaldkonna olulisust kohalikus omavalitsuses rõhutab asjaolu, et hariduskuludeks on Elva vallas planeeritud 2024. kalendriaastaks üle 62% põhitegevuse kulude eelarvest.

[Elva valla arengukava 2024 – 2030](#) (arengukava) üks strateegilistest eesmärkidest on õppijakeskse hariduse väärtustamine. Kodulähedase põhikoolihariduse andmisel on peamiseks eesmärgiks iseseisva, sotsiaalselt pädeva ning analüüsivõimelise õpilase kujunemine, kes kasvab huvitava ja haarava õppimise keskkonnas, mille tagavad pädevad õpetajad ja piisav õpilaste arv sotsiaalseks arenguks ning grupitegevusteks. Kõigil haridustasemetel peetakse oluliseks iga õppija individuaalset ja terviklikku arengut ning õpioskusi, loovust ja ettevõtlikkust arendava õpikäsituse rakendamist. Kui õpilaste arv langeb 6-klassilises koolis alla 30, 9-klassilises koolis alla 50 ja gümnaasiumis alla 45 õpilase, siis algatatakse arutelud muudatuste vajalikkusest ja haridusasutuste ümberkorraldamiseks. Vallas on 2023. aasta seisuga kolm haridusasutust, kus õpilaste arvud on kriitilise piiri lähedal või alla arengukavas seatud piirmäära. Lisaks on arengukava ühe eesmärgina välja toodud, et haridusasutused on kaasajastatud ning haridusvõrk vastab valla vajadustele.

Ülal väljatoodust lähtuvalt on vald koostanud [2023. aastal haridusvõrgu analüüsile lisa](#), kus on fookusesse võetud Palupera, Valguta ja Rannu piirkonna haridusasutused, mis asuvad Elva valla hajaasustusega maapiirkondades ning vajavad läbimõeldud tulevikulahendusi. Dokumendi koostamise käigus vaadati muuhulgas üle ka Elva valla rahvastikuanalüüs ja prognoos aastani 2040.

Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) 2022¹. aastal avaldatud analüüsi „Nutikas kahanemisega kohanemine Eestis: regionaalne valmistumine demograafilisteks muutusteks“ kohaselt on Eestis haridusvaldkonnas koolivõrgu korrastamine prioriteetne. Analüüs näitab, et praegu on omavalitsustele haridusteenuste osutamine ebaefektiivne ja kulukas ning koos jätkuvate demograafiliste muutustega on oluline sekkuda. Kulude prognoos aastaks 2035 näitab, et ühe maakoolis õppiva õpilase kohta on kulude kasv Eestis peaaegu Euroopa Liidu suurim. Olukord on eriti väljakutsuv omavalitsustele, sealhulgas Elva vallale, kus rahvastik väheneb ja vananeb, tuues kaasa väiksemad tulud. Seega on vajalik jaotada ressursse tõhusamalt, et tagada haridusteenuste jätkusuutlikkus ja kvaliteet.

Kui haridusvõrk vajab täiendavat rahalist tuge, on kohalikul omavalitsusel õigus ja kohustus kaaluda, kuidas tagada ressursside optimaalne rakendamine. Oluline on, et eelarvelised vahendid, mis on suunatud haridusvõrgu ülalpidamisele, oleksid mõistlikult ja eesmärgipäraselt kasutatud.

Haridusvõrgu korrastamine on vajalik, et tagada konkurentsivõimeline haridus ning pakkuda Elva valla lastele võrdseid võimalusi hariduse omandamisel. Vajalik on leida optimaalne lahendus, arvestades seejuures jätkuvalt kodulähedase hariduse pakkumise võimalikkust. Lahenduste leidmise üks olulisimaid eesmärke on tagada kvaliteetne alus- ja põhihariduse pakkumine. Valla haridusvõrgu korrastamisel peetakse esmatähtsaks küll õpilaste huve, kuid samal ajal võimaldab kvaliteedi tõstmise luua paremaid tingimusi ka õpetajatele.

1.1. Palupera, Rannu ja Valguta piirkondade haridusvõrk

Palupera, Rannu ja Valguta piirkonna (edaspidi nimetatud ka kui maapiirkond) haridusvõrgule terviklikult avaldavad mõju nii vähenev laste arv, omavalitsuse haridusasutuste kattuvad korjealad kui ka naaberomavalitsuste munitsipaalkoolid ning riigi- ja erakoolid.

1.1.1. Palupera piirkond

Palupera piirkonnana on käsitletud Hellenurme (Hellenurme küla, Mäelooga küla, Pastaku küla, Urmi küla) ja Palupera (Astuverre küla, Atra küla ja Palupera küla) kante. Täiendavalt on piirkonna alla loetud asukohast lähtuvalt ka Rõngu kanti kuuluv Kõduküla. Seisuga 03.10.2023 on piirkonnas põhikooli vanusegruppi kuuluvaid elanikke 56 ning koolieelses eas lapsi 45. Piirkonna külade lastele on lähim õppeasutus Palupera Põhikool, kuid hea kättesaadavuse piirkonda (algkooliastele kuni 11 km ja põhikooliastele kuni 15 km) jäävad nende külade laste jaoks veel Rõngu Keskkool ja/või Elva Gümnaasium, mistõttu konkureerivad piirkonnas elavate õpilaste osas vähemal või suuremal määral kolm haridusasutust. Alusharidust pakub piirkonnas Rõngu Lasteaed Pihlakobar Hellenurme rühmadega.

Palupera Põhikool alustas tegevust 1776. aastal ning alates 1933. aastast on haridusasutus paiknenud oma praeguses asukohas Palupera mõisahoones. Koolis toimub õppetöö 1.–9. klassini (I – III kooliastmeni). Kooli netopind on 1551 m² ning käesoleva õppeaasta seisuga on netopind ühe õpilase kohta 27,2 m². Riikliku koolivõrgu korrastamise programm on hinnanud haridusasutuses otstarbekaks netopinda kuni 12 m² õpilase kohta, mille kooli hetkeseis ületab 2,3 kordselt.²

Koolis õpib [Elva valla haridusteenuste haldamise infosüsteemi ARNO](#) (edaspidi **e-keskkond ARNO**) andmetel käesoleval õppeaastal 57 õpilast (seisuga 03.10.2023, tabel 1), kellest ligikaudu 51% moodustavad Palupera piirkonna lapsed ning 30% lapsi tuleb Elva valla teistest piirkondadest. Samuti

¹ OECD (2022), Shrinking Smartly in Estonia: Preparing Regions for Demographic Change, OECD Rural Studies, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/77cfe25e-en>.

² Trummal, R. (2018). Koolivõrgu programm 2019-2022. Kasutatud 12.10.2023, Lisa 4 - Koolivõrgu programm 2019-2022 (hm.ee)

õpib koolis arvestatav hulk õpilasi, kes ei ole Elva valla elanikud (19%). Kooli III kooliastmes õpib 19 õpilast ning 2024. aasta kevadel lõpetab kooli 11 õpilast. Sügisel 2024 on III kooliastmesse edasi liikumas 3 õpilast ning viimastel õppeaastatel on 1. klassi tulnud alla kümne õpilase õppeaastas. Seega on prognoositav, et III kooliastmesse jääb alles suurusjärg 10 õpilast ning õpilaste koondarv koolis langeb. Õpilaste arvud klasside lõikes viitavad, et viimane suurem lend üheksa aasta lõikes on lõpetamas 2024. aasta kevadel (tabel 1.1) ning koolieelses eas laste arv piirkonnas ei näita tulevikuvaates positiivsemat pilti (tabel 1.2). Haridusstatistikat koondava keskkonna HaridusSilm (haridussilm.ee, edaspidi **Haridussilm**) andmetel on Palupera Põhikooli õpilaste arv viimase 5 aasta jooksul suures pildis langustrendis (tabel 1). Palupera piirkonnas elavate laste koguarvust käib Palupera Põhikoolis 29 ehk ligikaudu 52%.

Tabel 1. Palupera Põhikooli õpilaste arv viimase 5 aasta lõikes seisuga 03.10.2023. Allikas: Haridussilm

Õppeaasta:	I kooliaste:	II kooliaste:	III kooliaste:	Kokku:
2019/2020	9	24	37	70
2020/2021	16	19	30	65
2021/2022	20	12	30	62
2022/2023	17	13	25	55
2023/2024	20	18	19	57

Tabel 1.1 Palupera Põhikooli õpilaste arv klassiti seisuga 20.02.2024. Allikas: E-keskkond ARNO

Klass:	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Õpilaste arv:	8	6	6	6	8	4	1	8	11

Tabel 1.2. Õpilaste järelkasv piirkonnas seisuga 03.10.2023. Allikas: Rahvastikuregister

Vanuserühm:	Laste arv piirkonnas:	Piirkonna lapsed 1. klassis (senise tendentsi jätkudes):
alla 1 a	3	
1 a	5	2029/30: kuni 3 last
2 a	5	2028/29: kuni 3 last
3 a	5	2027/28: kuni 3 last
4 a	9	2026/27: kuni 5 last
5 a	11	2025/26: kuni 6 last
6 a	7	2024/25: kuni 4 last

Madal tänane kooliealiste laste arv piirkonnas, laste arvu jätkuv vähenemine (tabel 1.2) ja ligi poolte piirkonna perede teised koolivalikud, toovad kaasa olukorra, kus haridusasutuses puudub tulevikus piisav õpilaste arv laste sotsiaalse arengu ning grupitegevuse toetamiseks. Sellele viitas ka kooli direktor 8.02.2024 toimunud avalikul koosolekul, tuues välja, et seoses õpilaste arvu langusega, on Palupera Põhikoolil järjest keerukam osaleda riiklikel konkurssidel ning meeskonnavõistlustel. Samuti muutub juhi sõnul üha keerulisemaks riikliku õppekava täitmine.

Statistikale tuginevalt on mustem stsenaarium III kooliastme jaoks jõudmas teravamalt kätte järgmiseks õppeaastaks, kus III kooliastmesse jääb prognoositavalt alles suurusjärg 10 õpilast ning omakorda õpilaste koondarv koolis langeb. Seega viitavad numbrid, et 2024. aasta juulikuu seisuga on tõenäoliselt kooli nimekirjas 46 õpilast ning valla arengukavas viidatud piirarvudele tuginedes haridusvõrgu korrastamine põhjendatud.

Kooli tulemusnäitajad viitavad täiendavalt asjaolule, et Palupera Põhikoolis on kõrgem protsent õpilasi, kes pärast põhikooli lõpetamist ei jätka õpinguid, võrrelduna Elva valla teiste haridusasutustega (tabel 2). Antud tendents on eriti murettekitav riigi tulevikusuundade valguses. Haridusvaldkonna arengukavas 2021–2035 on riiklikult seatud siht saavutada aastaks 2035 olukord, kus 90% 20–24-aastastest noortest omab vähemalt keskharidust. Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis 2023–2027³ on seatud sihiks tõsta kohustuslik kooliiga 18. eluaastani, põhikoolijärgse hariduse või kutse omandamiseni ning muuta kutseharidus atraktiivseks põhihariduse järgseks valikuks. Sellest tulenevalt on oluline tagada III kooliastmes valikuterohke, kaasav ning muutunud õpikäsitusest lähtuv mitmekülgne haridus, mis toetaks õpingute jätkamist järgmises astmes.

Tabel 2. Edasiõppijate osakaal põhikooli lõpetajate üldarvust (%). Allikas: Haridussilm

Edasiõppijate osakaal põhikooli lõpetajate üldarvust (%)		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Elva Gümnaasium	98.6	96.6	96.9	97.2	100	98.9	95.7
	Elva vald	97.3	92.4	97.7	98.5	94.9	96.3	90.2
	Palupera Põhikool	83.3	33.3	100	100	75	77.8	80
	Rõngu Keskkool	97.1	92	100	100	94.1	96	87.5

Lisaks paistab valla lõikes silma madal õpilaste protsent, kes on 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist omandanud kesk- või kutsealase hariduse (tabel 3).

Tabel 3. Keskhariduse omandanute osakaal 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist ja kutsealase hariduse omandanute osakaal 5 aastat pärast põhikooli lõpetamist (%). Allikas: Haridussilm

Keskhariduse omandanute osakaal 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist (%)		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Elva Gümnaasium	69.6	87.7	75.6	89.8	79.7	86.2	69.2
	Elva vald	68.7	76	66	73.7	72.8	70.3	69
	Palupera Põhikool	28.6	41.7	33.3	40	27.3	0	53.8
	Rõngu Keskkool	63.3	53.8	56.3	63.6	78.8	60	81.8
Kutsealase hariduse omandanute osakaal 5 aastat pärast põhikooli lõpetamist (%)		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Elva Gümnaasium	15.9	27.5	12.3	22	16.9	24.6	27.6
	Elva vald	24.8	27.3	19.4	26.2	21.9	29.3	29.7
	Palupera Põhikool	20	28.6	25	33.3	20	9.1	16.7
	Rõngu Keskkool	37.5	26.7	15.4	37.5	18.2	39.4	28

Sarnast trendi näitavad ka põhikooli lõpueksamite tulemused, mis jäävad alla valla keskmisele nii eesti keeles kui ka matemaatikas (tabel 4).

Tabel 4. Põhikooli eesti keele ja matemaatika lõpueksamite keskmised tulemused. Allikas: Haridussilm

Lõpueksamite tulemused: eesti keel		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Elva Gümnaasium	74.4	72	68.8	70.5		65	72.5
	Elva vald	72.7	70.8	66.9	68.9		62.8	69.8
	Palupera Põhikool	73.8	66	61.1	63		56.2	66.1

³ [Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2023-2027 täitmine](#) | Eesti Vabariigi Valitsus

	Rõngu Keskkool	71.1	71.6	69.2	74.3		65.7	69.9
Lõpueksamite tulemused: matemaatika	Elva Gümnaasium	32.7	38.5	39.2	36		33	34
	Elva vald	32.5	35.6	36.2	35.6		30.6	29.2
	Palupera Põhikool	40.8	33.3	34.6	33.2		25.1	26.4
	Rõngu Keskkool	31.2	31.7	34.5	31.8		26.5	14.6

Haridussilma andmetest lähtuvalt on Palupera Põhikoolis raskusi ka koolivälise nõustamismeeskonna poolt soovitatud tugispetsialistide teenuste rakendamisega (tabel 5), mida kool leevendab HEV (hariduslikud erivajadused) valdkonnas koolitatud klassiõpetajatega ning väikeste klassidega.

Tabel 5. Koolivälise nõustamismeeskonna soovitatud tugispetsialistide teenuste rakendamise osakaal põhihariduses (%). Allikas: Haridussilm

Koolivälise nõustamismeeskonna soovitatud tugispetsialistide teenuste rakendamise osakaal põhihariduses (%)		2019	2020	2021	2022
	Elva Gümnaasium	75.7	57.7	58.8	85
	Elva vald	77.3	60	64.7	80.9
	Palupera Põhikool	100	36.4	38.5	25
	Rõngu Keskkool	40	88.9	76.9	48.5

OECD 2016 aasta Eesti haridussüsteemi ressursikasutuse uuring viitas, et koolivõrgu korrastamise fookuses peavad olema küll eelkõige õpilaste huvid, kuid kvaliteedi tõstmise kaudu on võimalik pakkuda paremaid tingimusi ka õpetajatele. Suur osa õpetajatest on lähenemas pensionieale ning riiklikult on oluline tagada õpetajate järelkasv.⁴ Elva valla haridusvõrgu analüüsis on 2020. aastal viidatud asjaolule, et koolil võib tulevikus olla raskusi kvalifitseeritud õpetajate leidmisega. Haridussilma andmetel on Palupera Põhikoolis viimasel 5 aastal (2018–2022) olnud kvalifikatsiooninõuetele ja riigikeele oskuse taseme nõuetele vastavate õpetajate osakaal 100%, kuid kool seisab silmitsi pigem vananeva õpetajaskonnaga. Õpetajate ametikohtade arv on koolis püsinud viimasel 5 aastal stabiilne ning täidetud on 12 ametikohta, mis annab õpilaste arvuks ühe õpetaja ametikoha kohta 4,75. Õpetajate endi arv on viimasel 8 aastal olnud vahemikus 16 – 19, mis viitab kooli raskustele pakkuda õpetajatele täiskoormusega rakendust. Väikese koormusega spetsialistide värbamine ja hoidmine võib olla keeruline ning lisaülesannete täitmine ei toeta ametialase meisterlikkuse arengut. Jätksuutliku järelkasvu ja vanuselise mitmekesisuse tagamiseks haridusasutustes on vajalik kindlustada toetav palgasüsteem ja soodne õppekeskkond.

Füüsilise õpikeskkonnana on Palupera mõisas asuv koolihoone üldjoontes restaureeritud ja pakub lastele rahuldavaid tingimusi õppimiseks ning õpetajatele õppetöö läbiviimiseks. Küll aga väärivad mainimist, et hoone ahjuküttesüsteem on vananenud. Hetkel köetakse koolimaja 16 ahjuga, mis on ajakulukas ning ebamõistlik. Hoone vajab õppetöö jätkamiseks lähitulevikus teist küttesüsteemi.

Majanduslikust vaatenurgast lähtuvalt on kooli ülalpidamiskulud valla lõikes keskmisest kõrgemad. Aastal 2023 olid personali- ja õppekoha kulud kokku ligikaudu 493 400 eurot 55 õpilase kohta, ligikaudu 8971 eurot õpilase kohta. Võttes arvesse kogu kulu (sh hoone ülalpidamiskulu) on kooli üldkulu 2023. aastal kokku ligikaudu 575 000 eurot 55 õpilase kohta, ehk ligikaudu 10 455 eurot õpilase

⁴ Santiago, P.etal. (2016), OECD Reviews of School Resources: Estonia 2016, OECD Reviews of School Resources, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264251731-en>

kohta. Koolikoha maksumus 2023. aastal, pärast riigipoolsete toetuste mahaarvamist, on 347 eurot ühe kalendrikuu kohta (12 kuu lõikes). PGS § 82 lg 3 sätestab, et munitsipaalkooli kulud katab kooli pidaja ehk kohalik omavalitsus. Lähtudes munitsipaalkoolide õpilaste arvust, määrab riik igal aastal riigieelarvest toetust kohalikele omavalitsustele õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukuludeks ja täienduskoolitusteks ning kooli õppekirjanduse kulude katmiseks. Seega on riigi poolt eraldatavad toetused otseselt seotud haridusasutustes õppivate õpilaste arvuga ning peaks vastama kooli suurusele ja vajadustele. Riigi poolset toetust eraldatakse koolipidajatele vastavalt kohaliku omavalitsuse territooriumil olevate õpilaste arvule. Kohalik omavalitsus jaotab riigi poolset toetust mudeli alusel arvestades, et muuhulgas oleks tagatud ka piisavad eelarvelised vahendid halduskulude katmiseks. Sellest tulenevalt eraldatakse Palupera Põhikoolile rahastust rohkem, kui õpilaste arvu arvestades oleks proportsionaalne. Võrreldes valla keskmisega, maksab Elva vald Palupera õppekohale juurde ligikaudu 4909 eurot aastas õpilase kohta.

Ülal väljatoodu valguses vajab Palupera Põhikool läbimõeldud lahendust haridusasutuse tuleviku osas, erilise fookusega III kooliastmele ning piirkonna haridusvõrk korrastamist.

1.1.2. Valguta piirkond

Valguta piirkonnana on käsitletud Valguta Lasteaed-Algkoolile lähimaid asustusüksusi Rannu, Rõngu ja Valguta kantidest. Piirkonna moodustavad Ervu küla, Kipastu küla, Tilga küla, Teedla küla, Valguta küla, Lapetukme küla, Piigandi küla ja Rannaküla. Seisuga 03.10.2023 on piirkonnas kokku põhikooliastme vanuserühma (7–16 eluaastat) kuuluvaid lapsi 98, kellest 71 on I ja II kooliastme vanuserühmas (7–13 eluaastat). Koolieelses eas lapsi on piirkonnas 66. Alternatiivselt võib piirkonnana vaadelda ka vaid Valguta kanti, st Lapetukme küla, Piigandi küla, Rannaküla, Valguta küla. Antud külade vaates on piirkonnas kokku põhikooliastme vanuserühma (7–16 eluaastat) kuuluvaid lapsi 46 ning I ja II kooliastme vanuserühma (7–13 eluaastat) kuulub neist 35 last. Koolieelses eas lapsi on Valguta kandis 30.

Piirkonnakülade lastele on üheks lähimaks õppeasutuseks Valguta Lasteaed-Algkool, kuid hea kättesaadavuse piirkonda (algkooliaste kuni 11 km ja põhikooliaste kuni 15 km) jäävad veel Rannu Kool ja/või Rõngu Keskkool, mistõttu ka Valgutas konkureerivad piirkonnas elavate õpilaste osas vähemal või suuremal määral kolm haridusasutust.

Valguta Lasteaed-Algkool (edaspidi ka **lasteaed-alkool**) on Elva valla munitsipaalharidusasutus, mis praegusel kujul tegutseb aastast 1989. Lasteaed-alkoolis toimub õppetöö 1.–6. klassini (I–II kooliastmeni) liitklassides ning alusharidust pakub üks liitühm. Kooliosa netopind on 812 m² ning käesoleva õppeaasta seisuga on netopinda ühe õpilase kohta 29 m², mis sarnaselt Palupera Põhikoolile ületab rohkem kui poole võrra riikliku koolivõrgu korrastamise programmis otstarbekaks hinnatud haridusasutuse netopinna. Lasteaiaosa netopind on kokku 277 m² ning käesoleva õppeaasta seisuga on netopinda lapse kohta 21,3 m². Kokku on lasteaed-alkoolis netopinda ühe lapse kohta 26,56 m².

Valguta piirkonnas elavatest vastava vanusegrupi lastest käib lasteaed-alkooli kooliosas 19 ehk ligikaudu 27% piirkonnalaste koguarvust. Vaid Valguta kanti vaadeldes on lasteaed-alkooli kooliosas 13 piirkonnalast ehk ligikaudu 44% piirkonnas elavatest vastava vanuserühma lastest. Käesoleval õppeaastal õpib e-keskkonna ARNO andmetel kooliosas 28 õpilast (tabel 6), kellest 68% moodustavad piirkonna lapsed ning 29% lapsi tuleb Elva valla teistest piirkondadest. Lisaks õpib kooliosas 1 õpilane (3%), kes ei ole Elva valla elanik. Kitsamalt Valguta kandi lapsi on kooliõpilaste hulgas 46%. Enim lapsi tuleb lasteaed-alkooli Valguta külast.

Tabel 6. Valguta Lasteaed-Algkooli õpilaste elukoha piirkonnad 2023/2024 õppeaastal seisuga 03.10.2023. Allikas: e-keskkond ARNO

Piirkond	Asustusüksus	kooliosa	lasteiaiosa	Kokku
Valguta piirkond	Valguta	9	6	15
	Ervu	1	2	3
	Kipastu	1	1	2
	Tilga	1	1	2
	Rannaküla	0	1	1
	Piigandi	0	1	1
	Lapetukme	4		4
	Teedla	3		3
Mujalt Elva valla piirkondadest	Rannu	2		2
	Elva	2		2
	Kõduküla	3		3
	Vallapalu küla	1		1
Teine omavalitsus	KOV väline	1	1	2

Viimase 5 õppeaasta vaates on õpilaste arv küll stabiilselt 30 lapse ümber (tabel 7), kuid koondnumbrina jääb siiski alla arengukavas viidatud piiri, mis tõstatab murekoha lastele optimaalse sotsiaalse keskkonna pakkumise osas. Positiivsemat prognoosi ei näidanud ka 2020. aastal koostatud haridusvõrgu analüüs, mis viitas 2031. aastaks laste arvu kergele langusele 8% võrra (perioodi 2019/20 kuni 2031 jooksul).

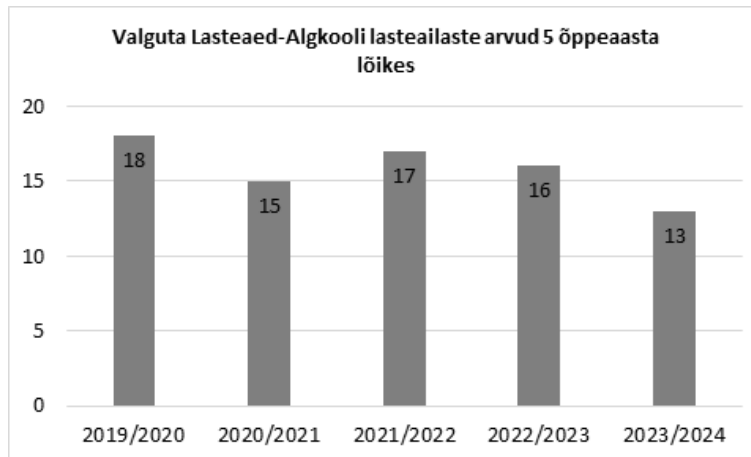
Haridussilma andmetel on lasteaed-alkooli kooliosas klassikomplektide täituvus püsinud viimasel 7 aastal alla 10 õpilase, mis on kohati ligi poole võrra madalam Elva valla keskmisest.

Tabel 7. Valguta Lasteaed-Algkooli õpilaste arv viimase 5 aasta lõikes seisuga 03.10.2023. Allikas: Haridussilm

Õppeaasta:	I kooliaste:	II kooliaste:	Kokku:
2019/2020	15	10	25
2020/2021	19	11	30
2021/2022	11	16	27
2022/2023	14	14	28
2023/2024	12	16	28

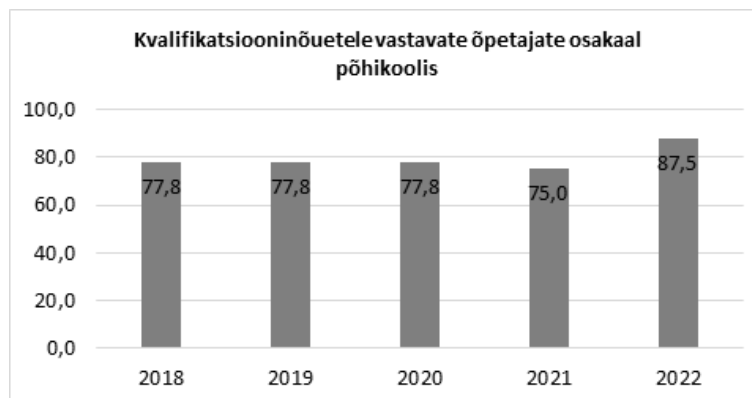
Lasteaiaosa liitrühma nimekirjas on käesoleval õppeaastal 13 last (03.10.2023 seisuga), kellest 12 on teeninduspiirkonna lapsed (tabel 6) ning Valguta piirkonna enda lapsed moodustavad liitrühmas 92%. Terviklikult käib piirkonna lastest lasteaed-alkooli liitrühmas 18%. Kitsamalt vaid Valguta kandi lõikes on piirkonna lapsi lasteaias 40%. Sügisel 2024 on lasteaed-alkooli lasteaias kooli minemas 3 last ning järjekorras on liitrühma 8 Elva valla last vanuses poolteist kuni kuus eluaastat, kellest 3 ei ole seni kohta vastu võtnud ning soovivad kohta mõnes teises Elva valla lasteaias. Laste arv on viimasel 5 aastal kõikunud ja pigem langustrendis (diagramm 1).

Diagramm 1. Valguta Lasteaed- Algkooli lasteaiaosas käivate laste arvud viimase 5 õppeaasta lõikes.
Allikas: Haridussilm

PISA 2022 uuringu tulemused viitavad, et Eestis on suurenemas õpetajate puudus.⁵ Haridussilma statistika andmetel on õpetajate ametikohtade arv Valgutas nii kooli- kui ka lasteaiaosas püsinud viimasel 5 aastal (2018–2022) stabiilne ning struktuuris on olnud 4 ametikohta koolis ja 2 ametikohta lasteaiaosas. Kooliosas oli 2022/2023 õppeaastal tööl 8 õpetajat ning lasteaiaosas 4, mis ületab ligi poole võrra ametikohtade arvu struktuuris ning ühtlasi viitab asjaolule, et haridusamet ei suuda tagada kõigile pedagoogidele täiskoormusega töökohta. Viimasel 5 aastal on kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal põhikoolis olnud veidi alla 80%, kuid 2022. aastaks tõusis see 87,5%ni (diagramm 2).

Diagramm 2. Valguta Lasteaed-Algkooli kooliosa kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal

Lasteaed-alkooli liitrühma pedagoogide kvalifikatsioon on viimase 5 aasta vaates tõusnud ning alates 2020/2021. õppeaastast töötavad rühmas vähemalt rakenduskõrgharidusega pedagoogid.

Lasteaed-alkooli füüsilise keskkonna seisukord on hea ning pakub piisavalt ruumi õppe- ja kasvatustöö läbiviimiseks.

Majanduslikult perspektiivist lähtudes on kooli ülalpidamise kulud kõrgemad kui vallas keskmiselt. 2023. aastal olid kooliosa personali- ja õppekoha kulud ligikaudu 180 000 eurot 28 õpilase kohta, mis teeb ühe õpilase kuluks ligikaudu 6 400 eurot. Võttes arvesse kogu kulu (sh hoone ülalpidamiskulu) on kooliosa üldkulu 2023. aastal ligikaudu 244 600 eurot 28 õpilase kohta, mis teeb ühe õpilase kuluks ligikaudu 8

⁵ Puksand, H., Kraav, T., Jukk, H., Henno, I., Lindemann, K., Täht, K., Konstabel, K., Lorenz, B., ja Kitsing, M. (2023). PISA 2022 EESTI TULEMUSED. Eesti 15-aastaste õpilaste teadmised ja oskused matemaatikas, funktsionaalses lugemises ja loodusteadustes. Tallinn: Trükikoda Auratrükk.

736 eurot. Kooliosa õpilaskoha maksumus 2023. aastal, pärast riigipoolsete toetuste mahaarvamist, on Elva valla kõrgeim: 351 eurot kuus (12 kuu lõikes). Lasteaiaosa personali- ja õppekoha kulud olid 2023. aastal kokku ligikaudu 112 300 eurot 16 lapse kohta, seega ligikaudu 8 600 eurot ühe lapse kohta. Võttes arvesse kogu kulu (sh hoone ülalpidamiskulu) on lasteaiaosa üldkulu 2023. aastal kokku ligikaudu 138 919 eurot 16 lapse kohta, seega ligikaudu 8 683 eurot ühe lapse kohta. Lasteaia kohta maksumus 2023. aastal on, pärast riigipoolsete toetuste mahaarvamist 686 eurot, mis on jätkuvalt valla üks kõrgemaid. Sarnaselt Palupera Põhikoolile ja tuginedes ülal välja toodud PGS § 82 lg 3 sätestatule ning riigipoolsetele rahastamise põhimõtetele eraldatakse vallas lasteaed-alkoolile rahustust rohkem kui õpilaste arvu arvestades oleks proportsionaalne.

Lasteaed-alkoolis on 2022/2023 õppeaasta seisuga lahkunud ametist ka kooli direktor, kellele on määratud direktori kohusetäitja Rannu Kooli direktori näol.

Ülal lähtuvast vajab Valguta Lasteaed-Algkool läbimõeldud lahendust haridusametuse tuleviku osas ning piirkonna haridusvõrk korrastamist.

1.1.3. Rannu piirkond

Rannu piirkonnana on käsitletud Rannu Koolile ja Rannu lasteaiale lähimaid asustusüksusi Rannu kandis. Piirkonna moodustavad Ervu küla, Kaarlijärve küla, Kipastu küla, Koopsi küla, Kulli küla, Kureküla alevik, Noorma küla, Paju küla, Rannu alevik, Tamme küla, Utukolga küla, Vallapalu küla ja Vehendi küla. Seisuga 03.10.2023 on piirkonnas kokku põhikooliastme vanuserühma (7–16 eluaastat) kuuluvaid lapsi 115 ning koolieelses eas lapsi 100.

Piirkonna haridusvõrgu moodustavad üks üldhariduskool – Rannu Kool – ja üks munitsipaallasteaed – Rannu Lasteaed Naerupesa.

Rannu lasteaed Naerupesa (edaspidi nimetatud **lasteaed**) on Elva valla munitsipaallasteaed, mis tegutseb tänasel kujul (4-rühmalisena) aastast 2012. Lasteaias pakutakse alusharidust neljas rühmas, millest käesoleva õppeaasta seisuga on kaks aiarühmad, üks liitrühm ning üks sõimerühm. Lasteaia netopind on 1303 m² ning käesoleva õppeaasta seisuga on netopinda ühe lapse kohta 17,1 m². Ruumiliselt on valmisolek ühe lisarühma avamiseks, kuid see vajab lisainvesteeringut renoveerimiseks. Lasteaia ülejäänud ruumid on renoveeritud ja planeeritud ideaaltingimustes 74 lapsele. Lasteaial on ka avar õueala. Käesoleval õppeaastal on suurendatud rühmad maksimaalse piirini, mistõttu on lasteaias kohti kokku 84 lapsele.

Rannu piirkonnas elavatest vastava vanusegrupi lastest käib piirkonnas asuvas lasteaias 56 last ehk 57% laste koguarvust. Käesoleval õppeaastal käib e-keskkonna ARNO andmetel lasteaias 76 last, kellest ligikaudu 74% moodustavad piirkonnalapsed ning 24% lapsi tuleb Elva valla teistest piirkondadest. Lisaks on lasteaias üks laps, kes ei ole Elva valla elanik. Enim lapsi tuleb lasteaeda Rannu alevikust ning ühtegi last ei käi käesoleva õppeaasta seisuga Kipastu ja Utukolga külast (tabel 8).

Tabel 8. Rannu Lasteaed Naerupesa laste elukoha piirkonnad 2023/2024 õppeaastal seisuga 03.10.2023
Allikas: Haridussilm

Piirkond	Asustusüksus	Laste arv
Rannu piirkond	Rannu alevik	27
	Ervu	5
	Palju küla	1
	Noorma küla	4
	Kureküla alevik	2

	Kulli küla	5
	Koopsi küla	1
	Kaarlijärve küla	7
	Vehendi küla	3
	Vallapalu küla	2
	Tamme küla	1
	Kipastu küla	
	Utukolga küla	
Mujalt Elva valla piirkondadest	Pööritsa küla	3
	Neemisküla	6
	Järvaküla	3
	Annikoru küla	1
	Rannaküla	2
	Valguta küla	1
	Täpsustamata	1
Teine omavalitsus	KOV väline	1
Kokku:		76

Haridussilma andmete kohaselt on lasteaias õpetajate ametikohtade arv püsinud viimasel 5 aastal stabiilselt 8–9 ning õpetajate koguarv haridusasutuses on kõikunud 8–10 vahel. Suurem osa õpetajaskonnast omab vähemalt rakenduskõrgharidust. Alates 2021. aastast on majas olemas nii logopeed kui ka eripedagoog, kes vastavad kvalifikatsiooninõuetele, omades erialast magistriraadi.

Lasteaia finantsnäitajate kohaselt oli 2023. aasta seisuga lasteaia personali- ja õppekoha kulud ligikaudu 416 000 eurot 68 lapse kohta, seega ühe lapse kohta ca 6119 eurot. Võttes arvesse kogu kulu (sh hoone ülalpidamiskulu), oli lasteaia üldkulu 2023. aastal kokku ligikaudu 513 000 eurot 68 lapse kohta, ehk ligikaudu 7550 eurot lapse kohta. Käesoleva kalendriaasta seisuga on lasteaiakoha maksumus pärast riigipoolsete toetuste mahaarvamist kalendrikuu kohta ligikaudu 603 eurot, mis on valla mõistes keskmine õppekoha maksumus.

Rannu Koolis (edaspidi nimetatud **kool**) toimub õppetöö 1.–9. klassini (I–III kooliastmeni). Kooli netopind on 1818 m² ning käesoleva õppeaasta seisuga on netopinda ühe õpilase kohta 16,23 m², mis on veidi kõrgem riikliku koolivõrgu korrastamise programmi poolt otstarbekaks hinnatud haridusasutuse netopinna määrast 12 m² õpilase kohta.

Rannu piirkonnas elavatest vastava vanuserühma lastest õpib Rannu Koolis 70 ehk ligikaudu 61%. E-keskkonna ARNO andmetel õpib käesoleval õppeaastal koolis kokku 112 õpilast (tabel 9), kellest ligikaudu 63% moodustavad piirkonnalapsed ning 34% lastest tulevad Elva valla teistest piirkondadest. Lisaks õpib koolis ka lapsi, kes ei ole Elva valla elanikud (ligikaudu 3%). Kooli õppehoone on renoveeritud 2021. aastal ning seega haridusasutuse füüsiline keskkond on kaasaegne, pakkudes ideaalseid tingimusi nii õpilastele õppimiseks kui ka õpetajatele töökeskkonnana. Õppekeskkond toetab õppetööd ning õpilastele tagatakse turvaline ja inspireeriv õpikeskkond, kus on arvestatud nende vajadustega nii tundide ajal kui ka vabal ajal.

Tabel 9. Rannu Kooli õpilaste arvud viimase seitsme õppeaasta lõikes. Allikad: Haridussilm ja e-keskkond ARNO

Õppeaasta	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste	Kokku
2017/18	30	34	34	98
2018/19	31	26	36	93
2019/20	29	32	35	96
2020/21	33	29	30	92
2021/22	32	30	28	90
2022/23	38	30	40	108
2023/24	36	35	41	112

Rannu Koolis majanduslikust perspektiivist olid 2023. aastal personali- ja õppekoha kulud 108 õpilase kohta kokku veidi alla 635 000 euro, mis tegi õpilase kohta ca 5879 eurot kalendriaastas, olles valla lõikes jätkuvalt keskmine. Võttes arvesse kogu kulu (sh hoone ülalpidamiskulu), on kooli üldkulu 2023. aastal kokku ligikaudu 739 000 eurot 108 õpilase kohta, mis teeb õpilase kohta 6842 eurot kalendriaastas. Käesoleval õppeaastal on ühe õpilaskoha maksumus pärast riigipoolsete toetuste mahaarvamist 248 eurot kuus.

2. Õiguslikud alused

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (edaspidi KOKS) § 6 lg 2 sätestab, et omavalitsusüksuse ülesanne on korraldada vallas koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide ja gümnaasiumide ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omanduses.

Eesti Vabariigi haridusseaduse § 7 lg 2 p 2 kohaselt asutavad, reorganiseerivad ja sulgevad kohalikud omavalitsused õigusaktides ettenähtud korras munitsipaalharidusasutusi. KOKS § 22 lg 1 p 34 kohaselt kuulub volikogu ainupädevusse valla või linna ametiasutuste ja valla või linna ametiasutuste hallatavate asutuste moodustamine, ümberkorraldamine ja tegevuse lõpetamine. Sama seaduse § 35 lõikes 2 sätestatakse, et valla või linna ametiasutuse hallatava asutuse asutamise ja selle tegevuse lõpetamise otsustab volikogu. Ka Elva valla põhimääruse § 43 lg 2 kinnitab eeltoodut, mille kohaselt hallatava asutuse asutamise, selle tegevuse lõpetamise ja muudatuste tegemise otsustab volikogu.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (edaspidi PGS) § 80 lg 1 kohaselt korraldab kooli ümber ja lõpetab selle tegevuse kooli pidaja. PGS § 1 lg 2 kohaselt on munitsipaalkooli pidaja vald. PGS seletuskiri täpsustab, et koole on lubatud ümber korraldada ja kujundada näiteks olukordades, mil koolikohustuslike ja koolis realselt käivate õpilaste arv on suurenenud või vähenenud, omavalitsusele käib majanduslikult üle jõu mitme kooli korraga ülalpidamine ja selle järele ei ole ka vajadust, kuna õpilased mahuksid õppima ka ühte kooli. Sama põhimõtte on kohaldatav koolieelsete lasteasutuste ümberkorraldamisele.

PGS § 80 lg 2 p 2 kohaselt on üks kooli ümberkorraldamise viise koolide liitmine teise kooliga, nii et juurde liidetavad koolid lõpetavad tegevuse iseseisva juriidilise isikuna. PGS § 80 lg 2 p 5 kohaselt on koolide ümberkorraldamise üheks võimaluseks käesoleva seaduse §-ga 2 sätestatud põhikooli või gümnaasiumi tegutsemise vormi muutmine. PGS § 2 lg 3 sätestab põhikooli ja gümnaasiumi tegutsemise vormid. Punkti 1 kohaselt on üheks selliseks vormiks põhikool ja punkti 2 kohaselt koolieelne lasteasutus ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena. PGS § 80 lg 8 reguleerib, et lasteasutuse liitmisel üldhariduskooliga ning ka ühe asutusena tegutseva üldhariduskooli ja lasteasutuse tegevuse lõpetamisel kohaldatakse käesolevas seaduses sätestatud. Ümberkorraldamise tulemusel lõpetab Valguta Lasteaed-Algkool tegevuse iseseisva juriidilise isikuna ning liidetakse Rannu Kooliga alates 1. septembrist 2024. Rannu Kool tegutseb hetkel põhikoolina, kuid ümberkorraldamise tulemusel muutub haridusasutuse tegutsemisvorm lasteaed-põhikooliks. Palupera Põhikool liidetakse Rõngu Keskkooliga ning liidetakse

haridusasutus lõpetab tegevuse 31. augustil 2024. Rõngu Keskkooli Palupera õppehoones säilivad I-II kooliaste ning III kooliaste koondatakse Rõngu Keskkooli Puiestee tänava õppehoonesse alates 2024/2025 õppeaastast, kus Palupera Põhikooli õpilastel on võimalus oma õpiteed jätkata.

PGS § 80 lg 1 sätestab täiendavalt, et ümberkorraldusi tehes tuleb enne ära kuulata ka hoolekogu ja õpilasesinduse arvamusi. Noorsootöö seaduse § 9 lg 5 reguleerib, et kui vallavolikogu juurde on moodustatud noortevolikogu, peab enne vallavolikogu istungeid noortevolikogule saatma noori puudutavate õigusaktide eelnõud. Elva Vallavalitsus on ära kuulanud puudutatud haridusasutuste hoolekogude ja õpilasesinduste arvamuse planeeritavate muudatuste osas. Täiendavalt on saadetud haridusvõrgu korrastamise eelnõu ja seletuskiri tutvumiseks ja arvamuse avaldamiseks noortevolikogule.

Rõngu Keskkooli hoolekogu on andnud 26.02.2024 nõusoleku Palupera Põhikooli liitmisele Rõngu Keskkooli koosseisu koos III kooliastme Rõngu õppehoonesse koondumisega. Muudatuse poolt hääletas 8 liiget ja erapooletuks jäi 1 liige. Palupera Põhikooli hoolekogu edastas omapoolse seisukoha 25.02.2024, milles viitas, et hoolekogu enamuse arvamus ühtib Palupera kogukonna seisukohtade ja ettepanekutega (tabel 13). Palupera Põhikooli hoolekogu enamuse hinnangul on kooli puudutavate otsuste tegemisega põhjendamatult kiirustatud. Elva Vallavalitsus ei saa sellega nõustuda, kuna haridusvõrgu korrastamise protsess sai alguse 2020.aastal, mil analüüsiti Elva valla haridusvõrku ning tutvustati analüüsi ja võimalikke tulevikustsenaariume kogukondadele.

Rannu Kooli hoolekogu on andnud 26.02.2024 nõusoleku Rannu Kooli, Valguta Lasteaed-Algkooli ja Rannu Lasteaed Naerupesa liitmisele. Muudatuse poolt hääletas 4, vastu 1 ja erapooletuks jäi 1 liige. Rannu Lasteaed Naerupesa hoolekogu on hoolekogu liikme poolt 23.02.2024 antud arvamuses vastu Rannu Lasteaed-Naerupesa liitmise osas Rannu Kooliga. Valguta Lasteaed-Algkool on andnud 27.02.2024 nõusoleku Rannu Kooli, Valguta Lasteaed-Algkooli ja Rannu Lasteaed Naerupesa liitmisele. Muudatuse poolt hääletas 5 ja koosolekult puudus 2 liiget.

Kohtumistel õpilasesindustega tõid noored välja nii pooltargumente kui ka jagasid oma hirme seoses planeeritavate muudatustega. Enamik noortevolikogu liikmetest on selle poolt, et sulgeda tuleks Palupera Põhikooli kolmas kooliaste ning Valguta Lasteaed - Algkool liita Rannu Põhikooliga. Leiti, et Palupera kooli õpilaste endi huvides oleks kolmandas kooliastmes alustada õppetööd mõnes suuremas koolis, kus nende hinnangul on paremad võimalused gümnaasiumiks ettevalmistamiseks ning huvitegevuseks. Viidati, et hetkel on näha ka tabelitest, et Palupera kooli eksamitulemused on võrdlemisi madalad ning huvi õpinguid jätkata on pigem tagasihoidlik.

Koolieelse lasteasutuse seaduse (edaspidi KELS) § 5 lg 1 p 2 sätestab, et üheks lasteasutuse liigiks on lasteaed, mis on mõeldud kuni seitsmeaastastele lastele. KELS § 33 lg 1 kohaselt korraldab ja kujundab lasteasutuse ümber vallavolikogu otsusel vallavalitsus. Sama sätte lõige 5 sätestab, et lasteasutuse liitmisel põhikooliga kohaldatakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses koolide ühinemise kohta sätestatud. KELS § 5 lg 2 sätestab, et lasteaed ja põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud põhikool võivad tegutseda ühe asutusena. Sama sätte lõige 3 reguleerib, et ühe asutusena tegutseva lasteaia ja põhikooli puhul kohaldatakse lasteaia osale käesolevas seaduses sätestatud ning põhikooli osale põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud. Lasteaia ja põhikooli ümberkorraldamise, tegevuse lõpetamise osas kohaldatakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud. Ümberkorralduste tulemusel liidetakse Rannu Lasteaed Naerupesa PGS-is sätestatud kohaldades Rannu Kooliga, mis tegutseb hetkel põhikoolina. Ümberkorralduse käigus muudetakse kooli tegutsemisvorm lasteaed-põhikooliks alates 1. septembrist 2024.

PGS § 7 lõige 2 sätestab, et vald või linn tagab oma haldusterritooriumil elavatele koolikohustuslikele lastele koolikohustuse täitmise ja põhikooli riiklikule õppekavale vastava põhihariduse omandamise võimaluse. PGS § 80 lõikes 9 sätestatakse, et kooli pidaja tagab tegevuse lõpetanud kooli õpilastele

võimaluse jätkata õpinguid muus koolis. Tegemist on nõu garantiisättega õpilaste jaoks, kellele kooli pidaja peab ümberkorraldamise järel tagama õppimisvõimaluse muus koolis. Sätte mõte on, et kooli pidaja aitaks lapsevanemal leida võimalike koolide hulgast just konkreetsele lapsele parima. Koolil, kus laps on siiani õppinud ja mis nüüd lõpetab tegevuse, on parim info lapse senise õpitee, õpitulemuste ja võimalike erivajaduste kohta ning kool saab anda lapsevanemale ja ka uuele koolile vajaliku info parimaks sisseelamiseks. Sama põhimõtte on reguleeritud ka KELS § 34 lg-s 2, mis sätestab, et lasteasutuse tegevuse lõpetamisel tagab vallavalitsus lastele võimaluse jätkata lasteasutuse teenuse kasutamist teises lasteasutuses. Eelnevalt on välja toodud, et ümberkorralduste käigus tagatakse nii lasteasutuse teenuse kasutamise võimalus kui ka koolikohustuse täitmise võimalus.

PGS § 80 lg 3 reguleerib, et kooli ümberkorraldamise ja tegevuse lõpetamise otsusest tuleb Haridus- ja Teadusministeeriumi, kooli, vanemaid, õpilasi teavitada kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis vähemalt viis kuud enne uue õppeaasta algust. PGS § 80 lg 5 sätestab, et kool korraldatakse ümber või kooli tegevus lõpetatakse ajavahemikus 1. juulist sama aasta 31. augustini.

3. Maapiirkonna haridusvõrgu ümberkorraldamine

3.1. Eesmärk ja vajadus

Haridusvõrgu ümberkorraldamise eesmärk on tagada Elva valla maapiirkonnas hariduse jätkusuutlikkus, optimeerides ressurside kasutamist ning tagades konkurentsivõimelised palgad töötajatele. Prioriteet on õpilaste heaolu – läbimõeldud ja tugev tugisüsteem, mitmekesisemad õpivõimalused õpilastele. Haridus- ja Teadusministeerium on viidanud, et haridusvõrgu korrastudes töötavad asutustes kvalifitseeritud õpetajad, kes saavad pühenduda täistööajaga õpetamisele ja panustada haridusasutuse arengusse. Töötasu ja koostööl põhinev õpikultuur motiveerib noorte õpetajate järelkasvu.

Haridusvõrgu ümberkorraldamise vajadus on seega tingitud mitmetest asjaoludest ning ümberkorraldamisel tuleb arvesse võtta erinevaid aspekte, sealhulgas õpilaste arvu, koolitee pikkust, kvalifitseeritud õpetajate olemasolu ning hoonete seisukorda ja halduskulusid. Võttes aluseks PGSi § 10 lg 1 on valla ülesanne koolikohustuslikule isikule, kelle elukoht asub selle valla või linna haldusterritooriumil, luua võimalused omandada põhiharidus. Muuhulgas tuleb koolikohti tagades arvestada ka määruse paragrahvidega 6 ja 7, mis sätestavad, et haridus peab olema kvaliteetne, järgima kaasava hariduse põhimõtteid, lähtuma õpilaste vajadustest ning huvidest ja kooli pidajal on kohustus tagada kvalifitseeritud õpetajate olemasolu, turvalisus ning võimalused õpilase arengu toetamiseks.

Samavõrd oluline on kindlustunde loomine piirkonnas hariduse jätkusuutlikkuse tagamisel. Pikaajaline ebakindlus ning tulevikuarutelud kogukonnas põhjustavad ärevust, mis võib tuua kaasa piirkonnaperede teised kooli- ja lasteaiavalikud. Seetõttu on oluline langetada otsuseid, mis tagavad kindlustunde ja stabiilsuse.

3.2. Maapiirkonna haridusvõrgu alternatiivsed tulevikustsenaariumid

3.2.1. Palupera piirkonna haridusvõrgu alternatiivsed tulevikustsenaariumid

Palupera kooli puhul analüüsiti 2020. aastal kolme võimalikku tulevikustsenaariumit- hetkeolukorra säilimine, juhtimise ühendamine ja individuaalõppekeskus, millele lisandusid 2023. aastaks kooli III astme sulgemine ning kooli sulgemine.

Hetkeolukorra säilimine – Lähtuvalt valla eelarvelistest võimalustest, rahvastikuprognosist, piirkonnas elavate perede koolivalikutest, kooli tulemusnäitajatest, ei ole pikemas perspektiivis võimalik säilitada „status quo” ning tagada kvaliteetne õppekava täitmine koolis. Seetõttu ei teki kogukonnal kindlust tuleviku suhtes, haridusasutusel ei ole töörahu ning reformimise vajadus jääb õhku. Sellest tulenevalt ei

käsitletud täiendavalt antud stsenaariumit avalikel aruteludel vaid võeti fookusesse, kuidas muuta Palupera kool piirkonna peredele atraktiivsemaks.

Individaalõppekeskus – Haridusvaldkonna arengukava 2035 rõhutab õpilase õigust kvaliteetsele ja kaasavale haridusele. Haridusvaldkonna arengukava on tihedalt seotud ka Euroopa sotsiaalõiguste samba eesmärkidega⁶, mille kohaselt on igaühel õigus kõrgetasemelisele ja kaasavale haridusele. Kaasav haridus lähtub põhimõttest, et Igal lapsel, olenemata erivajadusest, ja tema perekonnal, on õigus ja võimalus valida sobiv haridusasutus, kus ta saab õppida ja areneda koos eakaaslastega ja osaleda kogukonna igapäevastes tegevustes. Kuna Elva vald tervikuna lähtub kaasava hariduse põhimõtetest, siis on oluline luua võimalus lapsele õppimiseks koos eakaaslastega. Seetõttu ei pea Elva vald mõistlikuks Palupera Põhikooli luua individaalõppekeskust, mis oleks riiklikule poliitikale vastupidine suund, mistõttu ei käsitletud antud stsenaariumit 2023. aastal ka avalikel aruteludel.

Kooli sulgemine – Kooli sulgemine oli üks käsitletavatest stsenaariumitest, millele ei leitud piisavalt argumente, et sedavõrd kaalukat otsust teha. Samuti nähti kogukonna suurt valmisolekut oma piirkonna hariduspakkumuse jätkusuutlikkuse eest seista.

3.2.2. Valguta ja Rannu piirkonna haridusvõrgu alternatiivsed tulevikustsenaariumid

Valguta Lasteaed-Algkooli puhul analüüsiti 2020. aastal kolme võimalikku tulevikustsenaariumit-hetkeolukorra säilimine, juhtimise ühendamine ja haridusasutuse sulgemine ning Rannu piirkonna haridusasutuste puhul kahte võimalikku tulevikustsenaariumit – hetkeolukorra säilimine ja juhtimise ühendamine.

Sarnaselt Palupera piirkonnale mõjutavad ka Valguta ja Rannu piirkonna haridusvõrku valla eelarvelised võimalused, rahvastiku prognoos ning piirkonnas elavate perede kooli- ja lasteaiavalikud, mis ei võimalda pikemas perspektiivis säilitada hetkeolukorda.

Valguta Lasteaed- Algkooli hetkeolukorra säilimise suurim murekoht on piiratud võimalused sotsiaalsete oskuste arendamiseks ning grupi- ja meeskonnategevuste korraldamiseks. Vastuargumentidena toodi nii kogukonna kui ka kooli õpilasakiivi poolt lisaks välja, et väikese õpilaste arvuga ei ole koolil võimekust pakkuda piisaval valikul huviringe õpilastele.

Täiendavalt on Valguta Lasteaed-Algkoolis käesoleval õppeaastal rakendatud ühendjuhtimist koostöös Rannu Kooliga: lasteaed-alkooli direktori kohusetäitjaks on määratud Rannu Kooli direktor. Õppeaasta erandlik olukord toimib, haridusasutuses toimub edukalt personali riskisutus, mis on taganud õpetajate ja tugispetsialistide olemasolu. Samuti väljendas haridusasutuse personal rahulolu hetkeolukorraga asutuste ühendjuhtimise näol, mistõttu ei käsitletud põhjalikumalt hetkeolukorra säilimist ega lasteaed-alkooli sulgemise stsenaariumit. Valguta lasteaed-alkoolis toimunud avalik arutelu tõi lisaks positiivsena välja kogukonna valmisoleku seista oma kooli jätkusuutlikkuse eest.

2020. aasta Elva valla haridusvõrgu analüüsis käsitleti ühe võimaliku stsenaariumina ka Valguta Lasteaed-Algkooli liitmist Rõngu Keskkooliga, kuid haridusasutuse ühendamise stsenaariumi korral tuleb arvestada liitühenduse olemasoluga. Kooliosa juhtimise ühendamine Rõngu Keskkooliga tooks kaasa olukorra, kus Valguta lasteaiarühm tuleb liita Rõngu lasteaiaga Pihlakobar või Rannu lasteaiaga Naerupesa. Põhikooli ja gümnaasiumiseadus ei sätesta juriidilise vormina võimalust koolieelse lasteasutuse ja gümnaasiumi tegutsemiseks ühe asutusena. See aga tähendaks ühes hoones toimetava haridusasutuse jagamist kahe organisatsiooni ja juhi vahel, mis ei ole mõistlik.

⁶ Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava [Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava \(europa.eu\)](http://europa.eu)

Ülal väljatoodust lähtuvalt on piirkonda tekkimas lasteaed-põhikool, mistõttu on mõistlik ka Rannu Lasteaed Naerupesa puhul rakendada ühendjuhtimist Rannu Kooliga.

3.3. Haridusvõrgu ümberkorraldamise mõju

3.3.1. Palupera piirkond

Palupera Põhikool on pälvinud mitmeid tunnustusi (nt "Aasta haridustegu 2023") ning liitunud erinevate haridusprogrammidega (nt KiVa, Ettevõtlik Kool). Kool pakub õpilastele mitmekesisest huviringide valikut ning asukoha looduskeskkond annab õpilastele võimaluse õppida mõisapargi ajaloolises miljöös. Paraku on kooli näol siiski tegemist maapiirkonna üldhariduskooliga, mis seisab silmitsi üle-eestiliste haridusvaldkonna kitsaskohtadega, mis eriti tugevalt puudutavad haridusasutusi hajaasustuse piirkondades. Kooli õpilaste arv on langustrendis, elanikkond terviklikult ja õpetajaskond vananeb ning üha keerulisem on leida kvalifitseeritud tugispetsialiste. Samuti on koolil keskmisest kõrgemad ülalpidamiskulud. Piirkonnas konkureerivad õpilaste osas vähemal või suuremal määral kolm haridusasutust ning ligi pooled pered teevad täna alternatiivseid koolivalikuid. Lähim õppeasutus Paluperale on Rõngu Keskkool, mis asub 7 km kaugusel.

Palupera Põhikooli liitmine Rõngu Keskkooliga võimaldab tagada strateegilisema juhtimise ja luua uut juhtimiskultuuri, millega kaasneb kokkuvõtteid juhtimiskuludelt ning väheneb bürokraatia. Uue juhtimiskultuuri loomine toob kaasa muutusi, kus juht saab pühenduda senisest enam strateegilisele juhtimisele ning arendustegevusele. Teisalt võib mitme õppekoha juhtimine osutuda keerukaks ning kõikide õppekohtade edukus sõltuda ühest juhust, kaasnedes võib hierarhia suurenemine. Planeeritav muudatus võimaldab jätkuvalt siiski säilitada igas õppekohas vastutava töötaja näiteks kogukonnajuhi, mis tagab tõhusa igapäevatöö toimivuse. Samuti loob kogukonnajuhi olemasolu juhtimisstruktuuris võimaluse teha tihedat koostööd kogukonnaga küla- ja kultuurielu säilitamise ning hariduse jätkusuutlikkuse osas. Kogukonnajuht aitab hoida mõisakooli traditsiooni, mis on oluline nurgakivi selle kooli ja kogukonna identiteedile. Riske aitab maandada ka juhi mentorlus ning toetamine. Palupera Põhikooli ja Rõngu Keskkooli juhtimise ühendamiseks avaneb lisaks võimalus luua asutusele ühtne õppekava, paremini kasutada erinevaid hooneid ja inventari, mis loob eeldused ressursside efektiivsemaks kasutamiseks. Samuti võimaldab see paremini ühiselt planeerida hoonete haldamist ning loob juhtkonna, kus vastutust jagatakse ülesannete, mitte asukohtade või asutuste põhjal. Loodava asutuse väljakutseks on õppekohtade eripärade säilitamine, mille ületamist aitab toetada traditsiooniliste üritustega jätkamine ning õppekohtade omapärade väärtustamine. Palupera õppekoha eripära ja ajaloo rõhutamiseks saab õppekoha ametlikuks nimeks **"Palupera koolimaja"**.

Planeeritav muudatus võimaldab haridusasutuste eelarvelisi ressursse strateegilisemalt ning optimaalsemalt kasutada. Lisaks tekivad vahendid suuremateks investeringuteks õpikeskkonna parandamiseks (nt Palupera koolimaja küttesüsteemi kaasajastamiseks).

Ühendjuhtimine võimaldab haridusasutuse personali paindlikumalt rakendada, optimeerides ressursikasutust. Jagada tööülesandeid, planeerida mitmekesisemalt õppetööd, korraldada asendusi või luua täiskoormusega töökohti ka neile spetsialistidele (sh tugispetsialistid, aineõpetajad), keda seni oli võimalik värvata vaid osakoormusega. Õpetajatel avaneb võimalus süveneda oma aineõpetusse, mis toetab spetsialiseerumist. Samuti soodustab haridusvõrgu ümberkorraldamine õpetajate vahelist kogemuste, parimate praktikate ja õppematerjalide jagamist ning ühissündmuste, sealhulgas koolituste planeerimist. Tugisüsteemide rakendamine muutub efektiivsemaks ning ametikohti on lihtsam täita läbi täiskoormuse võimaldamise, mis muudab haridusasutuses töötamise atraktiivsemaks. Areneb võrgustikutöö nii organisatsiooni siseselt (õpiringid, ainesektsioonid, sisekoolitused, töörühmad,

mentorlus) kui ka väliselt (suurem jõudlus osaleda projektides, koosloomelistes protsessides). Paraneb sünergia läbi koostöö.

Riik, omavalitsus ja teised koostööpartnerid on arengukavas kokku leppinud selged suunad, mille kohaselt tuleb tagada alusharidus ning I ja II kooliaste lapsele võimalikult kodu lähedal. Kolmanda kooliastme puhul on mõistlik kaaluda õpilaste koondamist valla/linna piirkondlikesse keskustesse.⁷ Planeeritava muudatuse käigus koondub asutuse kolmas kooliaste Rõngu õppehoonesse (Puiestee tn 19, Rõngu alevik) alates 1. septembrist 2024. Erandina on võimalik 2024/2025 õppeaastal lõpetada Palupera Põhikooli viimasel lennul põhikool Palupera koolimajas. Palupera piirkonna lastele tagatakse bussitransport Rõngu õppehoonesse kuni 9. klassi lõpuni (nt lisa bussiring). Elva vald planeerib vajaduspõhiselt kohtumise(d) neljale perekonnale, kelle lapsed lõpetavad 2024. aasta kevadel kooli 6. klassi. Õpilastele on tagatud võimalus jätkata õpinguid Rõngu Keskkooli 7. klassis, kuid vanemad on haridusasutuse valikus vabad. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 37 kohaselt on laste hariduse valikul otsustav sõna vanematel.

Asutuste ühendamisel avaneb võimalus rikastada kolmanda kooliastme õppekava, pakkudes rohkem valikaineid, eakohast huvitegevust ning toetades läbi ühisürituste ja väljasõitude õpilaste omavahelist sidusust. Luua tempo- ja tasemerühmi. Lisaks pakub kolmanda kooliastme keskusesse koondumine õpilastele rohkem võimalusi sotsiaalseks interaktsiooniks eakaaslastega (muuhulgas õppemeetodina saab tõhusamalt kasutada meeskonnatööd). Haridusasutuses terviklikult paranevad võimalused hariduslike erivajadustega laste toetamiseks läbi süsteemsema lähenemise (nt suurem tugispetsialistide võrgustik). Juhtimise ühendamine ning III kooliastme koondamine Rõngu õppehoonesse võimaldab säilitada individuaalse lähenemise igale õpilasele. I ja II kooliastme õpilastele säilib võimalus õppida võimalikult kodu lähedal – Rõngu või Palupera õppehoones. Täiendavalt säilib Palupera koolimajas õpilasaktiiv, kes teeb aktiivset koostööd Rõngu õppehoone õpilasesindusega, võimaldades lõimida õppehooned tervikuks.

Kogukonna ja lastevanemate vaates võimaldab juhtimise ühendamine luua vanematele paremad tingimused osaleda koolitustel ning loob suurema sidususe kogukondade vahel, toetades ülekoollisi ühisüritusi ja kohapärimuse jagamist. Võimalus on luua vanematekogu, mis aitab toetada asutuse arengut pakkudes veelgi mitmekesisemat sisendit kooli arendustegevusse.

Mainimist väärib ka asjaolu, et Palupera Põhikoolil ei ole hetkel kehtivat arengukava, mis loob võimaluse kooli tuleviku kujundamiseks lähtudes kaasava hariduse põhimõtetest, muutunud õpikäsitusest, hariduse jätkusuutlikkusest ja hariduse kvaliteedist ning võrdväärsete võimaluste loomisest. Uue arengukava koostamisesse kaasatakse Palupera kogukond, mis annab võimaluse kaasa rääkida ja mõjutada tulevikustsenaariumit eelkõige piirkondliku eripära ja traditsioonide säilimise vaatevinklist.

Suurima riskitegurina näeb kogukond, et kooli III astme kaotamine võib kaasa tuua olukorra, kus lapsed pannakse koheselt mujale kooli ning haridusasutus hääbub. Seetõttu pööratakse erilist tähelepanu siirdeprotsessile ning toetatakse mõisakooli eripära ja kogukonna tunde tugevdamist. Eesmärgiga, et Palupera koolimaja oleks piirkonna elanikele esimene valik kodulähedaseks kooliks. Lisaks on vallas teisi praktikaid, mis näitavad, et 6. klassiline kool on elujõuline – Konguta Kool, TERA Peedu Kool.

⁷ Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehekülj. (2023). Kasutatud 03.11.2023, <https://www.hm.ee/uldharidus-ja-noored/alus-pohi-ja-keskharidus/haridusvork#pohikoolid>.

3.3.2. Rannu ja Valguta piirkond

Valguta Lasteaed-Algkool on väike haridusasutus hajaasustusega maapiirkonnas, mis laste vähesuse tõttu seisab silmitsi mitmete murekohtadega. Täna suudab lasteaed-alkool küll pakkuda õpilastele väikesi klasse ning individuaalset lähenemist, kuid haridusasutuse õpilaste arv on jätkuvalt alla arengukavas viidatud kriitilise piiri, klassitäituvused madalapoolsed ning paraku ei näita prognoosid haridusasutusele ka laste arvu olulist suurenemist lähitulevikus. Seetõttu on raskusi lastele optimaalse sotsiaalse keskkonna tagamisega. Samuti ei võimalda väike õpilaste arv pakkuda kõigile õpetajatele ning tugispetsialistidele täiskoormusega rakendust, mis muudaks haridusasutuse pedagoogide seas atraktiivsemaks. Personali väike koosseis ja õpilaste vähesus seab piirangud ka õpetajate professionaalse arengu toetamisele. Samuti on asutuse üldkulud ühed valla kõrgemad.

2023/2024 õppeaasta positiivne kogemus Valguta Lasteaed-Algkooli ja Rannu Kooli ajutisest ühendjuhtimisest ning lasteaed-alkooli personali valmisolek antud stsenaariumiga jätkata, andis kindlustunde piirkonda lasteaed-põhikooli loomiseks. Kuna lasteaed-alkoolis on hetkel vaid üks liitühm on otstarbekas liita lasteaed-põhikooli koosseisu ka Rannu lasteaia neli rühma.

Piirkonna haridusasutuste ühendjuhtimise tulemusel muutub juhtimine sarnaselt Palupera piirkonnale strateegilisemaks ja loob võimaluse hoida kokku juhtimiskulusid. Tekib soodne keskkond uue organisatsioonikultuuri kujunemiseks. Väljakutseks võib osutada mitme õppekoha juhtimine ning tugeva alus- ja põhihariduse pakkumine ühes asutuses. Koolide ja lasteaedade ühtse juhtimise puhul võib alusharidus jääda tagaplaanile, sest ühele juhile on väljakutse mõlemale valdkonnale võrdväärselt tähelepanu pöörata. Planeeritav muudatus võimaldab säilitada vajaliku koormusega valdkonnajuhi kvaliteetse alushariduse tagamiseks. Riske aitab maandada ka juhi mentorlus ning toetamine. Lasteaed-põhikooli loomine vähendab ka ebamõistlikku bürokraatiat, kuna luuakse üks piirkondi laiemalt hõlmav arengukava, haridusasutuse põhimäärus, ühtsetel alustel õppekavad ja muud strateegilised dokumendid, arvestades seejuures majade eripärasid. Lisaks on võimalus paremini kasutada erinevaid hooneid ja inventari, mis loob eeldused ressursside efektiivsemaks kasutamiseks. Sarnaselt alapeatükis 3.3.1 viidatule võimaldab see paremini ühiselt planeerida hoonete haldamist ning loob juhtkonna, kus vastutust jagatakse ülesannete, mitte asukohtade või asutuste põhjal. Loodava asutuse väljakutseks on õppekohtade eripärade säilitamine, mille ületamist aitab toetada traditsiooniliste üritustega jätkamine ning õppekohtade omapärade väärtustamine.

Ühendjuhtimine lasteaed-põhikoolina toetab ka personali töökorraldust vastavalt alapeatükis 3.3.1 viidatule.

Piirkonna haridusvõrgu korrastamine tagab lisaks eelarve strateegilise kasutamise ning võimaldab vabanevaid vahendeid kasutada vastavalt vajadusele asutuse arendamiseks (nt lisarühma loomine alushariduse teenuse pakkumiseks) või optimaalse struktuuri tagamiseks.

Laste vaates toetab lasteaed-põhikooli loomine sujuvat üleminekut lasteaia kooli ning kooliastmete vahelist liikumist, mis on seatud üheks eesmärgiks ka Elva valla arengukavas – õmblusteta õpiruum. Sujuvama ülemineku kõrval lasteaia kooli võiks ühendjuhtimisel asutuses suurened ka laste arv, kes teevad valiku oma piirkonnas asuva kooli kasuks. Väiksemate õppekohtade lastele laienevad õppekäikude, ühisürituste ja õppimist toetavate tegevuste võimalused nii alus- kui ka üldhariduses. Paraneb keskkond sotsiaalseks interaktsiooniks eakaaslastega. Haridusasutuses terviklikult paranevad võimalused erivajadustega laste toetamiseks läbi süsteemsema lähenemise (nt suurem tugispetsialistide võrgustik, laienenud võimalused). I ja II kooliastme õpilastele ning lasteaialastele säilib võimalus õppida

ja arenda võimalikult kodu lähedal – Rannu ja Valguta õppehoonetes. Tagatakse võimalus säilitada õpilasaktiiv Valguta õppehoones.

Korrastatud haridusvõrk piirkondades pakub kogukondadele ja vanematele kindlustunde hariduse jätkusuutlikkuse osas ning loob piirkondadesse õmblusteta õpiruumi lasteaed-põhikooli näol. Lisaks eeltoodule, moodustavad lasteaed-põhikooli lapsevanemad suure ja tegusa kogukonna, mis võimaldab senisest mitmekesisemat sisendit haridusasutuse arendustegevusse. Kogukondade kaasamine saab toimuda ühtsemate väärtuste ja põhimõtete alusel.

4. Finantsmõjud

Tabel 10. Haridusasutuste ligikaudsete majandus- ja tööjõukulude hetkeseis

Hetkeseis	Õpilaste arv (nov 2022)	Tööjõukulud	Majanduskulud	Kulud kokku
Palupera Põhikool (9. klassi)	54	465 587	27806	493 393
Rõngu Keskkool	228	983 052	56016	1 039 068
Valguta LAK (kool)	28	164286	15787	180073
Valguta LAK (lasteaed)	16	100012	12350	112362
Rannu Kool	108	598954	35995	634949
Rannu Lasteaed Naerupesa	68	389302	26800	416102

Tabel 11. Haridusasutuste ligikaudsed majandus- ja tööjõukulud peale muutmisi

Peale muutmisi	Õpilaste arv	Tööjõukulud	Maj. kulud	Kulud kokku	Kulud (eraldi asutused) kokku	Kokkuvõtte aastast
Palupera koolimaja (6 kl, III kooliastme kaotamine)	30	261 197	23 600	284 797	493 393	208 596
Rõngu Keskkool + Palupera koolimaja 6 klassi (asutuste liitmine üheks)	258	1 172 759	72 046	124 4805	1 323 865	79 060
Kokkuvõtte (Palupera koolimaja 6 klassi Rõngu Keskkooli koosseisus)						287 656
Valguta LAK + Rannu Kool + Rannu Lasteaed Naerupesa	220	1 175 019	77 181	1 252 200	1 343 486	91 286

Kogu Palupera ja Rannu piirkonna haridusvõrgu ümberkorraldamise mõju vallaeelarve kuludele on ligikaudu -379 000 eurot. Kokkuvõtte ei tähenda hariduse valdkonnas eelarve vähendamist vaid annab võimaluse kasutada seda tõhusamalt hariduse kättesaadavuse, kvaliteedi ning kaasaegse õpikeskkonna tagamisel. Lisaks eeltoodule tekib Palupera koolil 2025. aastal võimalus taotleda maapiirkondade algkoolidele mõeldud riiklikku toetust, mis on hinnanguliselt 70 000 eurot aastas.

Selgitus kulude jagamise põhimõtetele:

Õpilaste arv on 2022. aasta novembrist, kuna see oli alus 2023. aasta haridusrahade jagamiseks ning koolide ümberkorralduse materjale ette valmistades ja analüüsid ei olnud veel teada 2023. aasta seis. Väike õpilaste arvu muutus ei muudaks kokkuhoiu summat, sest mõlema kooli puhul on arvestatud ühe ja sama perioodi andmeid.

Tööjõukulud kujunevad lähtuvalt õpilaste arvust, klasside arvust ja suuruselt (suuremate klasside puhul arvestatakse lisavahendeid rühmaõppe läbiviimiseks teatud õppeainetes) ja õpetajate arvust, mis on vajalik riikliku õppekava täitmiseks.

Majanduskulude summa kujuneb lähtuvalt kooli õpilaste arvust, kooli pindalast ja sellest, kas kool asub ühes või mitmes hoones.

Kokkuhoid ei koosne ainult direktori palgast (ühendamine), vaid eelpool nimetatud asjaoludest tulenevalt vähenevad ka majanduskulud ja ühendasutuse (haridusasutuse) puhul on õppekava täitmiseks vajalik õpetajate arv väiksem.

5. Kaasamine**Tabel 13.** Senine tegevuskava ja kaasamine

Tegevus	Elluviimise aeg	Selgitus
Elva valla haridusvõrgu analüüsi koostamine.	detsember 2020	Elva valla haridusvõrgu hetkeolukorra ning tulevikustsenaariumite analüüs ja tutvustamine piirkondadele.
Palupera Põhikooli lastevanemate pöördumine.	18. oktoober 2023	Elva valda laekus Palupera Põhikooli lastevanemate ettepanek säilitada kool 9. klassilisena (I-III kooliaste).
Kohtumine Valguta, Palupera, Rõngu ja Rannu haridusasutuste direktoritega.	19. oktoober 2023	Arutelu piirkondade haridusvõrgu tugevuste ning murekohtade üle. Ettepanekute ja juhtide poolse visiooni kaardistamine.
Elva valla haridusvõrgu tulevikuarutelu haridus- ja noorsootöökomisjonis.	24. oktoober 2023	Haridus- ja kultuuriosakond tutvustas arutelusid puudutavate piirkondade haridusvõrgu hetkeseisu ning 2020. aasta haridusvõrgu analüüsis välja toodud tulevikustsenaariumeid.
Rannu piirkonna haridusvõrgu tulevikuarutelu puudutatud osapooltega.	7. november 2023	Arutelukohtumine piirkonna haridusasutuste personalile, hoolekogule, lastevanematele ning piirkonnakogule, kus arutati Rannu haridusvõrgu tuleviku teemal ning tutvustati 2020. aastal koostatud Elva valla haridusvõrgu analüüsi tulemusi. Kohtumisel oli fookuses piirkonna haridusvõrgu tugevuste ja murekohtade kaardistamine ning Rannu kooli ja lasteaia tulevik.
Palupera piirkonna avalik haridusvõrgu tulevikuarutelu.	9. november 2023	Kaasamiskohtumine avaliku arutelu formaadis, kus arutati kooli võimalike tulevikustsenaariumite poolt- ja vastuargumentide üle. Kohtumisele olid lisaks kogukonnale eraldi kutsutud asutuse personal, hoolekogu, lapsevanemad,

		piirkonnakogu, külaselts ning haridus- ja noorsootöökomisjon.
Valguta haridusvõrgu tulevikuarutelu.	piirkonna avalik 13. november 2023	Avalik arutelu piirkonna haridusvõrgu tuleviku teemal. Fookus oli Valguta piirkonna haridusvõrgu tugevuste ja murekohtade kaardistusel ning diskussioonil, kuidas tagada piirkonna haridusvõrgu jätkusuutlikkus. Kohtumisele olid lisaks kogukonnale eraldi kutsutud asutuse personal, hoolekogu, lapsevanemad, piirkonnakogu, külaselts ning haridus- ja noorsootöökomisjon.
Elva valla haridusvõrgu korrastamise hetkeseisu arutelu haridus- ja noorsootöökomisjonis.	5. detsember 2023	Haridus- ja kultuuriosakond tutvustas komisjonis haridusvõrgu korrastamise hetkeseisu ning aruteludelt saadud sisendit.
Elva valla haridusvõrgu analüüsi lisadokumendi valmimine.	29. detsember 2023	Rannu, Valguta ja Palupera piirkondade haridusvõrgu hetkeseis ning võimalikud tulevikustsenaariumid.
Kohtumine Palupera Põhikooli ja Rõngu Keskkooli direktoritega.	16. jaanuar 2024	Haridus- ja kultuuriosakond tutvustas juhtidele haridusvõrgu korrastamise hetkeseisu ja edasisi plaane. Haridusjuhtidel oli võimalus tuua välja omapoolsed mõtted ja ettepanekud. Koostöös arutati muudatuste mõju üle personali ning õpilaste vaates.
Kohtumine Rõngu piirkonnakoguga.	29. jaanuar 2024	Rõngu piirkonna haridusvõrgu tutvustamine.
Kohtumine Rannu ja Valguta piirkondade haridusjuhtidega.	30. jaanuar 2024	Haridus- ja kultuuriosakond tutvustas juhtidele haridusvõrgu korrastamise hetkeseisu ja edasisi plaane. Haridusjuhtidel oli võimalus tuua välja omapoolsed mõtted ja ettepanekud. Koostöös arutati muudatuste mõju üle personali ning õpilaste vaates.
Kohtumine Rannu piirkonnakoguga.	30. jaanuar 2024	Rannu piirkonna haridusvõrgu tulevikuplaanide tutvustamine.
Haridusvõrgu korrastamise arutelu Valguta ja Rannu piirkonna haridusasutuste juhtidega, õpetajate esindajate ning hoolekogudega.	01. veebruar 2024	Rannu ja Valguta piirkonna haridusvõrgu tulevikuplaanide tutvustamine piirkonna haridusasutuste personalidele, hoolekogudele ja haridusjuhtidele.
Kohtumine Palupera Põhikooli õpilasesindusega.	06. veebruar 2024	Palupera Põhikooli tulevikuplaanide tutvustamine õpilasesindusele ning nende arvamuse ärakuulamine.
Kohtumine Valguta Lasteaed-Algkooli õpilasaktiiviga.	06. veebruar 2024	Valguta Lasteaed-Algkooli tulevikuplaanide tutvustamine õpilasaktiivile ning nende arvamuse ärakuulamine.
Kohtumine Rannu Kooli õpilasesindusega.	06. veebruar 2024	Rannu Kooli tulevikuplaanide tutvustamine õpilasesindusele ning nende arvamuse ärakuulamine.
Kohtumine Rõngu lasteaiarühmade Hellenurme rühmade	06. veebruar 2024	Tutvustati Palupera piirkonna haridusvõrgu korrastamise plaani ja kuulati ära osalenute ettepanekud.

õpetajate ja lastevanematega.		
Haridusvõrgu korrastamise tulevikuplaanide avalik tutvustamine Palupera Põhikoolis.	08. veebruar 2024	Palupera piirkonna haridusvõrgu tuleviku tutvustamine kogukonnale, lastevanematele, hoolekogule, personalile.
Noortevolikogu arvamuse haridusvõrgu korrastamise eelnõule ja seletuskirjale.	22. veebruar 2024	Noortevolikogu arvamuse ära kuulamine.
Rannu, Valguta ja Palupera piirkonna haridusvõrgu tulevikuplaanide ning eelnõu tutvustamine haridus- ja noorsootöökomisjonis.	20. veebruar 2024	Eelnõu ja seletuskirja „Palupera, Rannu ja Valguta piirkonna haridusvõrgu ümberkorraldamine” tutvustamine komisjonile.
Rannu, Valguta, Palupera ja Rõngu piirkondade haridusasutuste hoolekogude arvamuse piirkondade haridusvõrgu korrastuse ettepanekule.	veebruar 2024	Rannu Lasteaed Naerupesa, Rannu Kooli, Valguta Lasteaed – Algkooli, Palupera Põhikooli ja Rõngu Keskkooli hoolekogude arvamuse haridusvõrgu korrastuse ettepanekule.

Tabel 13. Lastevanemate, hoolekogude ja kohalike elanike poolt esitatud pöördumised

1.	Palupera Põhikooli lastevanemate 18.10.2023 pöördumine nr 8-3/218.	Lastevanemate/eestkostjate poolt saadetud pöördumine, milles tehakse ettepanek säilitada Palupera Põhikool 9.klassilise koolina. Vastus: Vallavalitsus on kohtunud ja ära kuulanud kohalikud elanikud ja lapsevanemad.
2.	Rõngu Lasteaed Pihlakobar Hellenurme rühmade lastevanemate 12.02.2024 pöördumine nr 8-3/40 Elva Vallavalitsuse ja Vallavolikogu poole Hellenurme rühmade asukoha muutmise osas.	Rõngu Lasteaed Pihlakobar Hellenurme rühmade lapsevanemad saatsid Elva Vallavalitsusele ja Elva Vallavolikogule pöördumise, milles toovad välja, et ei nõustu Hellenurme mõisahoone rühmade kolimisega Palupera Põhikooli ruumidesse. Vastus: Elva Vallavalitsus on ära kuulanud Hellenurme mõisahoones asuvate rühmade lastevanemate arvamuse ja ettepanekud. Arvestades lasteaiarühmade lastevanemate poolt toodud argumentide ja ettepanekutega, otsustas Elva Vallavalitsus jätta Rõngu Lasteaed Pihlakobar Hellenurme rühmade asukoha endiseks- Hellenurme mõisahoonesse.
3.	Palupera kogukonna 15.02.2024 pöördumine nr 8-3/45 Elva Vallavalitsuse ja Vallavolikogu poole Palupera Põhikooli osas.	Palupera piirkonna esindaja saatis vallavalitsusele ja vallavolikogule ettepanekud ja seisukohad Palupera Põhikooli tegevuse jätkamise teemal. Vastus: Elva Vallavalitsus on kuulnud ära Palupera piirkonna inimesed. Pöördumises on välja toodud, et kogukond ei soovi Hellenurme

		rühmade kolimist Palupera Põhikooli ruumidesse. Elva Vallavalitsus arvestab kogukonna ettepanekuga ning Hellenurme rühmad jäävad endisesse asukohta Hellenurme mõisahoonesse. Kogukonna poolt välja toodud ettepaneku, seisukohad ning tähelepanekute osas on põhjendused ja selgitused käesoleva seletuskirja vastavates punktides.
4.	Palupera Põhikooli vilistlaste ja kogukonnaliikmete 15.02.2024 pöördumine nr 8-3/46 Elva Vallavalitsuse ja Vallavolikogu poole Palupera Põhikooli III kooliastme säilimise osas.	Palupera piirkonna esindajad esitasid ettepaneku Palupera Põhikooli III kooliastme säilitamiseks. Oma pöördumises toodi välja Palupera Põhikooli senised saavutused ning võimalused, mis on loodud lastele sealses koolis õppimisel. Vastus: Elva Vallavalitsus on teadlik Palupera Põhikooli saavutustest ning on võtnud arvesse juhtimise ühendamise rakendamisel kogukonna poolt viidatu (turvaline ja rahulik õpikeskkond, piisav valik huviringe, individuaalne lähenemine, hariduse jätkusuutlikkus piirkonnas). Oluline on piirkonna identiteedi säilitamine ja edasi kandmine Rõngu Keskkooli Palupera koolimajas.

Tabel 14. Edasine tegevuskava

Tegevus	Aeg	Selgitus
Elva Vallavolikogu otsus	04.03.2024	Elva vallavolikogu võtab vastu otsuse Palupera, Rannu ja Valguta haridusvõrgu ümberkorraldamiseks.
Haridusasutuste personali, lastevanemate ning Haridus- ja Teadusministeeriumi kirjalik teavitamine.	märts 2024	Elva Vallavalitsus saadab hiljemalt 1. aprilliks 2024 välja kirjalikud teavitused Palupera, Rannu ja Valguta haridusvõrgu ümberkorraldamisest alates 01.09.2024.
Kohtumised haridusasutuste juhtkondadega.	aprill 2024	Elva valla haridus- ja kultuuriosakond kohtub Palupera Põhikooli, Rõngu Keskkooli, Rannu Kooli, Rannu Lasteaed Naerupesa ja Valguta Lasteaed-Algkooli juhtidega. Eesmärk: Edasise tegevuskava koostamine.
Vajaduspõhised kohtumised Palupera Põhikooli 6. klassi lastevanematega.	aprill 2024	Elva valla haridus- ja kultuuriosakond kohtub Palupera Põhikooli 6. klassi lastevanematega. Eesmärk: Õpilaste edasiste õpivõimalustes selgitamine ja koostöös parimate lahenduste leidmine. Vajaduspõhine nõustamine.
Kohtumised piirkondade haridusasutuste hoolekogude ning kogukondadega.	mai 2024	Eesmärk: tulevikusuundade kokkuleppimine uute põhimääruste ja arengukavade väljatöötamiseks. Traditsioonide ja eripärade kaardistamine. Hirmude maandamine. Kohtumised uute juhtidega.

Haridusasutuste põhimäärused ja struktuur.	juuni- august 2024	Eesmärk: Haridusasutused saavad kehtivad põhimäärused ning korrastatud struktuuri.
Töölepingute korrastamine, töötajate üleviimine, vajadusel koondamisteate edastamine.	juuni 2024	Eesmärk: Haridusasutustel on korrastatud ja kehtivad töölepingud töötajatega. Personalivajadus on kaardistatud uueks algavaks õppeaastaks.
2024/2025 õppeaasta käivitamine.	sügis 2024	Eesmärk: Sujuv õppeaasta algus ühendatud õppeasutustes.
Haridusasutuse tulemusnäitajate iga-aastane seiramine.	Pidev	Eesmärk: Seirata ühendharidusasutuste tulemusnäitajaid.

Eelnõu vastuvõtmiseks on vajalik volikogu poolthääle enamus (KOKS § 45 lg 5) ehk poolt on rohkem kui vastu.